

Polarizácia siete obcí
Vzory sociálnej a etnickej
segregácie v Maďarsku

TÜNDE VIRÁG

Výskumný ústav ekonomiky a regionálnych vied,
Maďarská akadémia vied, Budapešť

Demografické zmeny v rôznych typoch obcí 1980-2008

(editor B. Koós)

	Zmena populácie obyvateľov (%)			Prirodzené rozmnožovanie (%)		Migračné saldo (%)	
	1990-1980	2001-1990	2001-2008	2001-1990	2001-2008	2001-1990	2001-2008
Aglomeračné centrum	100,1	93,1	96,8	-39,2	-25,8	-29,6	-28,3
Aglomeračná periféria	100,5	111,4	109,3	-21,0	-12,4	134,9	99,8
Aglomerácia spolu	100,2	97,5	100,2	-34,8	-22,1	10,0	7,0
0-499 osôb	81,7	92,2	92,6	-80,3	-59,4	2,4	-28,0
500-999 osôb	88,0	96,7	95,4	-63,5	-48,6	30,3	-7,6
1000-1999 osôb	91,9	100,1	97,9	-43,3	-37,4	43,9	1,1
2000-4999 osôb	93,8	102,0	97,4	-37,6	-32,0	57,4	6,6
5000-9999 osôb	96,6	100,8	97,0	-30,8	-34,1	38,7	1,1
Obyvateľstvo nad 10000 osôb	98,0	97,9	96,0	-21,0	-25,5	-0,4	-21,1
Mimo aglomerácie spolu	93,8	99,1	96,5	-37,1	-34,1	27,8	-7,3
Maďarsko	96,9	98,3	98,3	-35,9	-28,1	18,9	-0,2

Demografické zmeny v deväťdesiatych rokoch

- Populácia obyvateľov maďarských miest sa znížila, v najväčšej miere v Budapešti.
- Vďaka sťahovaniu rodín strednej a vyššej vrstvy sa populácia obyvateľov dedín znížila, najmä v suburbánnych oblastiach (suburbanizácia).
- Populácia obyvateľov dedín mimo suburbánnych oblastí stagnovala, čo je dôsledkom dvoch veľmi silných, vzájomne protichodných procesov.

Polarizácia obcí mimo suburbánnych oblastí

- Populáciu oblastí s prevažne drobnými obcami charakterizovala do konca deväťdesiatych rokov veľmi silná selektívna migrácia vplyvom centralizácie.
- Dôsledkom selektívnej migrácie spoločnosť obcí sa začala meniť v dvoch smeroch:
 1. Časť obcí starne, populácia prudko klesá.
 2. Druhá časť sú obce s rastajúcou populáciou, meniace sa v getá, kde sa koncentruje väčšinou mladá, neškolená cigánska populácia.

Starnúce obce s poklesom populácie

- Spoločnosť obcí charakterizuje desaťročný pokles populácie obyvateľstva. Obce s najnižšou populáciou stratili aj polovicu svojej populácie obyvateľstva.
- V obci žijú väčšinou starší ľudia (35-40% populácie má nad 60 rokov) ak sa nič nezmení, tieto obce sa vyľudnia.
- Časť starnúcich obcí, najmä v západnej časti krajiny sa premení na rekreačnú obec. Opustené domy kupujú zahraniční ľudia, hodnota nehnuteľností rastie.

Zmena charakteru geta

(Wilson, 1999 Wacquant, 2009)

- Od geta organizovaného (komunitného) ('60-te roky)
- Základom segregácie je etnicita
 - Spoločnosť geta odzrkadľuje štruktúru majoritnej spoločnosti, žije tu aj stredná vrstva
 - Prítomnosť a pôsobenie inštitúcií (školy, obchody atď.)
 - Formálne a neformálne pracovné príležitosti
 - Spoločenský štatút: nižšia vrstva

- Ku getu nezamestnaných (od '80-tych rokov)
- Základom segregácie je etnicita a triedna pozícia
 - Stredná vrstva opúšťa geto
 - Do oblasti sa nast'ahujú ďalší chudobní – spoločnosť sa homogenizuje
 - Zmiznutie pracovných miest
 - Nedostatok možností a spoločenskej kontroly
 - Kolaps verejných inštitúcií
 - Spoločenský štatút: underclass

Demografické a etnické zmeny v getových obciach v deväťdesiatych rokoch

- V týchto obciach v protiklade s predchádzajúcimi desaťročiami a štátnymi tendenciami rastie populácia obyvateľstva
 - vyst'ahovaní z miest, predovšetkým z Budapešti (džentrifikácia)
 - únik chudobných rodín do dedín v nádeji na lepšiu obživu
 - z týchto obcí je nemožné s'ahovať sa ďalej
- Pomer mladistvých (24-25%) je vyšší než celoštátny priemer (16,6%), aj priemer v obciach mimo aglomerácie (18,1%)
 - Zmena vo zvykoch rodičovstva
- Rómska populácia (15-18%) je vyššia než celoštátny priemer (2,2%) a priemer v obciach mimo aglomerácie (3,2). Stále viac obcí sa stane etnickým getom.

Zmiznutie pracovných miest

- Miera zamestnanosti je nižšia ako celoštátny priemer. Väčšina zamestnaných pracuje v miestnych inštitúciách (samospráva, sociálna starostlivosť, základná škola, materská škola atď.)
- V tomto prípade znamená dlhodobá nezamestnanosť to, že na dnešnú dobu nepracuje tretia generácia.
- Väčšina rodín si dopĺňa sociálnu podporu neformálnymi a sezónnymi prácami.
- V okruhu ľudí s najnižším školským vzdelaním, čo v tomto prípade znamená ukončenie základnej školy, je nezamestnanosť najvyššia.

Nová forma priestorovej segregácie - getová oblasť

O getovej oblasti môžeme hovoriť, ak

- Populácia obyvateľstva sa zvyšuje
- Pomer mladistvých je vyšší ako celoštátny priemer
- Etnická koncentrácia sa zvyšuje
- Nie sú dostupné pracoviská
- To všetko sa môže preukázať v prípade súvislej oblasti

Aglomerační oblast' (sivá), starnúce obce (žltá) a getové obce (červená)

